GENERALINĖS ADVOKATĖS JULIANE KOKOTT IŠVADA, pateikta 2011 m. kovo 3 d.[1]

I — Įžanga

1. 2010 m. vasario 15 d. *Tribunale di Vicenza* prašyme priimti prejudicinį sprendimą prašoma pateikti 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 punkto b papunktyje vartojamos sąvokos „vykdymo vieta“ išaiškinimą [2].

2. Pagal šią nuostatą vykdymo vieta yra alternatyvi teismo vieta greta bendros teismo vietos pagal atsakovo gyvenamąją vietą [3]. Prekių pirkimo–pardavimo sutarčių atveju pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį vykdymo vieta iš esmės [4] yra prekių pristatymo vieta.

3. Konkrečiai nagrinėjamu atveju reikia išsiaiškinti, kur yra ši vieta, kai prekės „iš [Italijoje esančios pardavėjos] buveinės“ perduodamos pervežėjui ir šis perveža jas pirkėjui.

4. Pristatymo vietos nustatymo klausimą nuotolinės prekybos atveju Teisingumo Teismas neseniai nagrinėjo 2010 m. vasario 25 d. sprendime [5] ir konstatavo, kad, nesant kitokio šalių susitarimo, pristatymo vieta yra fizinio prekių perdavimo pirkėjui „galutiniame pardavimo sandorio paskirties taške“ [6] vieta.

5. Nagrinėjamu atveju, remiantis minėtu Sprendimu *Car Trim*, iš esmės reikia išsiaiškinti, kokią reikšmę pristatymo vietos nustatymui gali turėti šios išvados 3 punkte nurodyta sutarties sąlyga.

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42. Šiuo metu galioja 2010 m. gegužės 12 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 416/2010 pakeista šio reglamento redakcija (OL L 119, p. 7).

3 — Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalis.

4 — „Jeigu nesusitariama kitaip“ (Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktis).

5 — Sprendimas *Car Trim* (C-381/08, Rink. p. I-1255).

6 — Sprendimo *Car Trim* (minėtas 5 išnašoje) rezoliucinės dalies 2 punktas.

II — Teisinis pagrindas

6. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnyje numatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

1. a) sutarties gali būti iškelta atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose;

b) pagal šią nuostatą ir jeigu nesusitariama kitaip, atitinkamos prievolės vykdymo vieta yra:

— parduodant prekes – valstybėje narėje, į kurią prekės buvo arba turėtų būti pristatytos pagal sutartį,

<...>“

III — Tarptautinės prekybos sąlygos (angl. k. *International Commercial Terms* arba sutrumpintai – *Incoterms* [7])

7. Išleisdami *Incoterms*, Tarptautiniai prekybos rūmai (angl. k. *International Chamber of Commerce*, ICC) pirmą kartą 1936 m. pirmą kartą sukūrė vėliau nuolat tobulinamą standartinių sąlygų rinkinį [8]. Jo tikslas – pateikti tarptautines, nors ir teisiškai neįpareigojančias, taisykles, skirtas dažnai naudojamoms tarptautinės prekybos sutarčių nuostatoms aiškinti. Taip siekiama išvengti netikrumo, kuris gali atsirasti dėl skirtingo tokių sąlygų aiškinimo [9]. Nuo 2011 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja *Incoterms* redakcija (*Incoterms 2010*) [10].

8. *Incoterms* orientuotos į standartines sąlygas. Kiekviena sąlyga turi konkrečią reikšmę ir jai yra suteikiama trijų raidžių santrumpa. Sąlygos katalogo forma apima svarbias

7 — *Incoterms* yra Tarptautinių prekybos rūmų prekės ženklas.

8 — Siekiant, kad sąlygos atitiktų paskutines tarptautinės prekybos tendencijas, 1953 m., 1967 m., 1976 m., 1980 m., 1990 m. ir 2000 m. buvo paskelbtos naujos sąlygų redakcijos, pakeitimai ir papildomos sąlygos. Šiuo klausimu žr. E. Jolivet „Les Incoterms, Etude d'une norme du commerce international“, Paryžius, Litec, 2003, p. 475 ir paskesnius, 136 ir paskesnius punktus, kur galima rasti chronologišką *Incoterms* sąlygų prancūzų kalba (iki 2000 m.) išdėstymą.

9 — „Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln“, Kelnas, ICC Deutschland-Vertriebsdienst, 1999, p. 2.

10 — C. Zwilling-Pinna „Update wichtiger Handelsklauseln: Neufassung der Incoterms ab 2011“, *Betriebs-Berater*, 2010, p. 2980 ir paskesni.

pardavėjo [11] ir pirkėjo [12] pareigas dėl prekių pristatymo, kaip antai pristatymo sąlygos, rizikos perėjimo momentas ir klausimas, kuri sutarties šalis turi prisiimti transporto ir draudimo išlaidas. Skirtingos sąlygos ir jose esantis pareigų katalogas atspindi visas tikėtinas sutarties šalių interesų konfigūracijas. Jose daugiau pareigų kartais tenka pirkėjui, o kartais pardavėjui. *Incoterms 2000* terminijos pagrindas yra 1980 m. balandžio 11 d. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių [13].

9. Vadinamojoje *Incoterms 2000* atsiėmimo sąlygoje EXW („iš įmonės“, angl. k. *Ex Works*) A4 punkte prekių pristatymo klausimu numatyta:

„Pardavėjas turi perduoti prekę pirkėjui sutartoje pristatymo vietoje sutartu laiku arba per sutartą terminą, arba jeigu susitarimo dėl termino nėra, įprastu tokių prekių pristatymui laiku, nepakraudamas prekių į pirkėjo transporto priemonę <...>“

10. B4 punkte numatyta:

„Pirkėjas turi atsiimti prekes, jeigu jos pristatytos laikantis A4 punkto sąlygų <...>“

IV — Faktinės aplinkybės ir prejudicinis klausimas

11. Pagrindinėje byloje prekės „iš [Italijoje esančios pardavėjos] buveinės [14]“ buvo perduotos pervežėjui ir pervežtos į Prancūziją, ten buveinę turinčiai pirkėjai. Italijoje patraukta atsakomybėn dėl apmokėjimo, pirkėja pareiškė prieštaravimą dėl Italijos teismų jurisdikcijos, argumentuodama, kad jos buveinė esanti Prancūzijoje. Pardavėjos nuomone, Italijos teismų jurisdikcija išplaukia iš minėtos sutarties sąlygos.

12. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarstė, kad jurisdikciją pagrindžianti vykdymo vieta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnį, galėtų būti galutinis prekių paskirties taškas Prancūzijoje arba vieta Italijoje, kurioje prekės buvo perduotos pervežėjui.

11 — *Incoterms 2000* pareigų kataloge pardavėjo pareigos pažymėtos raide A ir sunumeruotos eilės tvarka. Pvz., prekių pristatymą reglamentuojančios taisyklės yra A4 punkte.

12 — Pažymėtos raide B.

13 — „Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln“ (minėta 9 išnašoje), p. 10.

14 — 2008 m. kovo 13 d. sutarties originale parašyta: „Resa: Franco ns. sede“.

13. Šiomis sąlygomis šis teismas pateikė Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Reglamento (EB) Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį ir Bendrijos teisę, kurioje nustatyta, kad prievolės įvykdymo vieta parduodant prekes yra valstybėje narėje, į kurią prekės buvo arba turėtų būti pristatytos pagal sutartį, reikia aiškinti taip, kad prekės perleidimo vieta, reikšminga nustatant, kuris teismas yra kompetentingas nagrinėti iš pardavimo sutarties kylančius ginčus, yra galutinė sutarties dalyku esančių prekių pristatymo vieta, ar vieta, kur pardavėjas įvykdo savo prievolę perduoti prekes remiantis konkrečiam atvejui taikytina materialine teise, ar vis dėlto įmanomas kitoks minėtos nuostatos aiškinimas?“

V — Teisinis vertinimas

A — *Preliminari pastaba*

14. 2010 m. vasario 15 d. Teisingumo Teismo kanceliarijos gautu prašymu priimti prejudicinį sprendimą šį prašymą pateikęs teismas pirmiausia pataikė į teisinį „vapsvų lizdą“ [15]: pristatymo vietos nustatymo klausimą nuotolinės prekybos atveju [16].

15. Doktrinoje [17] ir teismų praktikoje [18] šis klausimas buvo vertintas labai prieštaringai. Siūlomi sprendimai varijavo nuo vienos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos alternatyvos prie kitos. Šabloniškai apibrėžiant ginčo dalyką, be kita ko, buvo neaišku, ar pristatymo vieta turėtų būti nustatyta remiantis lengviau prieinamais faktiniais kriterijais, ar pasitelkiant materialinėmis teisės normomis grindžiamą vertinimą.

15 — Tokį palyginimą pateikia P. Mankowski Sprendimo *Car Trim* komentare, paskelbtame 2010 m. *EwiR*, Art. 5 EuGVVO 1/10, p. 287 ir paskesni.

16 — P Mankowski minėtame Sprendimo *Car Trim* komentare atkreipia dėmesį į tai, kad Teisingumo Teismas nedaro skirtumo tarp to, ar pervežėjas veikia pardavėjo, ar pirkėjo pavedimu.

17 — Subtiliai nuovokų nuostatos aiškinimą su išsamia doktrinos ir teismų praktikos analize pateikia F. Wipping „Der europäische Gerichtsstand des Erfüllungsorts – Art. 5 Nr. 1 EuGVVO“, Berlynas, Duncker & Humblot, 2008, p. 180 ir paskesni; Th. Lynker „Der besondere Gerichtsstand am Erfüllungsort in der Brüssel I-Verordnung (Art. 5 Nr. 1 EuGVVO)“, Frankfurtas prie Maino, Peter Lang, 2006, p. 84 ir paskesni; R. Ignatova „Art. 5 Nr. 1 EuGVO – Chancen und Perspektiven der Reform des Gerichtstands am Erfüllungsort“, Frankfurtas prie Maino, Peter Lang, 2005, p. 210 ir paskesni. R. Ignatova, be kita ko, nagrinėja klausimą, ar reikėtų vadovautis prekių išsiuntimo, ar prekių paskirties vieta, ir ieškodama atsakymo pateikia lyginamąją lingvistinę skirtingų kalbinių versijų analizę ir prieina prie išvados: „Nuostatos formuluotė neaiški“.

18 — Žr. nuorodas 17 išnašoje, A. Wittwer apžvalgą „Gerichtsstand des Erfüllungsorts beim internationalen Versendungskauf“, European Law Reporter, 2010, p. 151 ir 152 ir *Bundesgerichtshof* (Federalinis aukščiausiasis teismas) internetiniame puslapyje (http://www.bundesgerichtshof.de/cln_134/DE/Entscheidungen/entscheidungen_node.html) pateikiamą 2008 m. liepos 9 d. *Bundesgerichtshof* prašymą priimti prejudicinį sprendimą byloje *Car Trim* (bylos Nr. VIII ZR 184/07).

16. Praėjus dešimčiai dienų po šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą gavimo, Teisingumo Teismas išsklaidė „vapsvų lizdą“ ir Sprendime *Car Trim* konstatavo: „Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio pirma įtrauka turi būti aiškinama taip, kad nuotolinės prekybos atveju vieta, į kurią prekės buvo arba turėjo būti pristatytos pagal sutartį, turi būti *nustatoma remiantis šios sutarties nuostatomis. Jeigu šiuo pagrindu* ir nesiremiant sutarčiai taikytina materialine teise *pristatymo vietos nustatyti neįmanoma*, ši vieta yra fizinio prekių perdavimo, kuriuo pirkėjas įgijo ar turėjo įgyti teisę faktiškai disponuoti šiomis prekėmis galutiniame pardavimo sandorio paskirties taške, vieta (toliau – „Car-Trim-formulė“) [19]“.

17. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad taip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iškelta problema jau išspręsta Sprendimu *Car Trim*: remiantis juo, pristatymo vietą nacionalinis teismas [20] pirmiausia turi nustatyti remdamasis savaime privalomais šalių susitarimais, tačiau tik jeigu tai įmanoma padaryti prieš tai papildomai nesiremiant sutarčiai taikomomis materialinės teisės normomis [21]. Jeigu remiantis sutartimi pristatymo vietos nustatyti neįmanoma, pristatymo vieta yra vieta, kurioje prekės perduodamos pirkėjui [22].

B — *Nagrinėjamos bylos ir bylos „Car Trim“ panašumai ir skirtumai*

18. Vis dėlto detaliau panagrinėjus tampa aišku, kad ir Sprendimo *Car Trim* faktinės aplinkybės, ir tuomet pateikti prejudiciniai klausimai skiriasi nuo nagrinėjamos bylos.

1. Byla *Car Trim*

19. Byloje *Car Trim* prekės turėjo būti pristatytos „pagal susitarimą, pateikus užsakymą, <...> franko sąlygomis į atsakovės gamyklą Kolefere (Italija)“ [23] (toliau – „Car-Trim-sąlyga“).

20. Nuostabą visų pirma kelia tai, kad Sprendime *Car Trim* minėta sąlyga nėra detaliau

19 — Rezoliucinės dalies 2 punktas. Išskirta mano.
20 — Sprendimo *Car Trim* 54 punktas.
21 — Sprendimo *Car Trim* 53 punktas.
22 — Sprendimo *Car Trim* 60–62 punktai.
23 — 2009 m. rugsėjo 24 d. generalinio advokato J. Mazák išvados 3 punktas (C-381/05).

analizuojama. Teisingumo Teismas iš esmės apsiriboja bendru konstatavimu, kad „sutarties šalys naudojasi autonomija, kai nustato prekių pristatymo vietą“ [24]. Dėl klausimo, ar tokia šalių valia, kai nustatant pristatymo vietą konkrečiai gali būti išreikšta sąlyga „pateikus užsakymą, <...> franko sąlygomis į <...> gamyklą“, Teisingumo Teismas nepareiškia nuomonės.

„prasidedant sutartiniams santykiams sutartą sąlygą“ ir, atsižvelgęs į „visą sutartinių nuostatų kontekstą“, nustatė, kad šia sąlyga reguliuojamas išlaidų tarp šalių pasiskirstymo, bet ne pristatymo vietos nustatymo klausimas [28].

22. Kitaip sakant: nei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nei Teisingumo Teismas neturėjo laikyti nagrinėjamos sąlygos kaip galinčios turėti esminę reikšmę priimant sprendimą dėl pristatymo vietos.

2. Byla *Electrosteel Europe*

21. Vis dėlto dėl dviejų priežasčių Teisingumo Teismas šiuo atveju neturėjo analizuoti šalių susitarimo „pateikus užsakymą, <...> franko sąlygomis į <...> gamyklą“ ir tikrinti, ar tai galėtų būti susitarimas dėl pristatymo vietos. Visų pirma, Teisingumo Teismas tokių klausimų aiškinimąsi priskiria nacionalinio teismo kompetencijai [25], ir, antra, pačiame prejudiciniame klausime nėra daroma prielaida, kad tokia sąlyga galėtų būti svarbi pristatymo vietai nustatyti [26]. Antroji priežastis savo ruožtu nekelia nuostabos, nes dar iš paties 2008 m. liepos 9 d. Vokietijos *Bundesgerichtshof* pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą [27] matyti, kad apeliacinis teismas „faktinių aplinkybių vertinime“ analizavo šią

23. Pagrindinėje byloje ginčijamoje sutartyje yra iš pirmo žvilgsnio į „Car-Trim-sąlygą“ panaši nuostata, pagal kurią prekės remiantis sutartimi turi būti perduotos „iš [Italijoje esančios pardavėjos] buveinės“. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tik informuoja apie minėtos sąlygos buvimą, bet neišdėsto nuomonės dėl konkrečios šios sąlygos svarbos pristatymo vietai nustatyti.

24. Bylos šalys savo ruožtu šiuo klausimu turi vienareikšmes ir skirtingas nuomones: pardavėja čia mato *Incoterms* sąlygai „franco fabbrica“ („iš įmonės“, angl. k. *Ex Works*,

24 — Sprendimo *Car Trim* 45 punktas.

25 — Sprendimo *Car Trim* 54 punktas.

26 — Antras bylos *Car Trim* prejudicinis klausimas buvo: ar vieta, kurioje parduotos prekės buvo pristatytos arba turėjo būti pristatytos pagal sutartį, pardavimo išsiunčiant atveju yra vieta, kur prekės fiziškai perduodamos pirkėjui, ar vieta, kur prekės perduodamos pirmam vežėjui, kad šis pristatytų jas pirkėjui?

27 — Žr. 18 išnašą.

28 — Panašu, kad A. Wittwer (minėta 18 išnašoje), p. 193 (žr. p. 195), šio aspekto nepastebėjo.

sutrumpintai EXW) tapačią prekybos sąlygą, kuri pagal Sprendimą *Car Trim* reiškia sutartinę nuostatą dėl pristatymo vietos. Todėl, jos nuomone, vykdymo vietai esminę reikšmę turi prekių perdavimo pervežėjui Italijoje vieta, o ne galutinis prekių paskirties taškas Prancūzijoje. Komisija savo ruožtu kelia didelius reikalavimus sutartiniam sutarties šalių suderėtam pristatymo vietos nustatymui, aiškiai apibrėžiant perkamų daiktų perdavimo formą, laiką ir vietą. Jos manymu, *Incoterms* ir kitomis panašiomis sąlygomis visų pirma reguliuojami rizikos perėjimo ir išlaidų pasiskirstymo klausimai. Ji teigia, jog pagrindinėje byloje analizuojama sąlyga pristatymo vietai nustatyti neturi reikšmės vien jau todėl, kad, įvertinus visus bylos dokumentus, lieka neaišku, ką būtent ši sąlyga turi reguliuoti. Todėl ji siūlo, kad remiantis Sprendimu *Car Trim*, nesant sutarties nuostatos dėl pristatymo vietos, reikia vadovautis galutine prekių paskirties vieta, kur pirkėjas įgijo teisę faktiškai disponuoti šiomis prekėmis. Komisijos nuomone, tai reikia suprasti kaip faktinę valdymo pradžią, nekeliant klausimo dėl teisinio nuosavybės perėjimo aspekto.

C — *Aiškintini teisės klausimai*

25. Visų pirma reikia įvertinti, kokią reikšmę šioje byloje turi sąlyga „iš [Italijoje esančios pardavėjos] buveinės“.

26. Tokį vertinimą galiausiai turi atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas [29]. Jis veikiausiai turės patikrinti, ar minėta sąlyga tapo galiojančia sutarties dalimi, nustatyti konkrečią šalių valią ir prireikus atsižvelgti į tai, kad nagrinėjamos sąlygos formuluotė nėra visiškai identiška *Incoterms* sąlygai „franco fabbrica“ [30].

27. Vis dėlto šiuo klausimu Teisingumo Teismas neturėtų pareikšti nuomonės.

28. Nuo šio klausimo skiriasi bendro pobūdžio preliminarus klausimas dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio reikalavimų, taikomų susitarimui dėl vykdymo vietos arba pristatymo vietos nustatymo pagal sutartį, į kurį turi atsižvelgti nacionalinis teismas.

29. Nors remiantis Sprendimu *Car Trim* pristatymo vieta gali būti nustatyta sutarties nuostatos pagrindu, jame patikslinama, kad šią pristatymo vietą bet kuriuo atveju būtina nustatyti nesiremiant sutarčiai taikomomis teisės normomis [31].

29 — Sprendimas *Car Trim* (minėtas 5 išnašoje, 54 punktas).

30 — Pristatymo sąlygų aiškinimo klausimais žr. M. M. Fogt „Die Vereinbarung und Auslegung von FRANCO-Lieferklauseln beim CISG-Kauf“, *The European Legal Forum*, 2003, p. 61, 67 ir 68.

31 — Sprendimas *Car Trim* (minėtas 5 išnašoje, 53 punktas).

30. Šiomis sąlygomis kyla klausimas, ar tarptautinės prekybos sąlygos, kaip antai *Incoterms*, kurios aiškintinos remiantis Tarptautinių prekybos rūmų taisyklėmis, atitinka apibrėžtumo reikalavimą, kuris Sprendimo *Car Trim* rezoliucinėje dalyje buvo suformuluotas pristatymo vietai nustatyti sutarties pagrindu: jeigu pagal Sprendimą *Car Trim* draudžiama remtis sutarčiai taikoma materialine teise, tas pats galėtų galioti ir vadovavimuisi *Incoterms* sąlygomis.

31. Kadangi negali būti atmesta, kad aiškindamas minėtą sutarties sąlygą nacionalinis teismas remsis *Incoterms* sąlygomis [32], manyčiau esant prasminga, atsakant į prejudicinį klausimą išanalizuoti šią problemą. Ją taip pat apima ir plačiai suformuluotas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas, kuriuo Teisingumo Teismo prašoma bendrai išaiškinti Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį („<...>ar vis dėlto įmanomas kitoks minėtos nuostatos aiškinimas <...>“) dėl nacionalinio teismo nagrinėjamos bylos.

32. Todėl pirmiausia patikrinsiu, ar prekybos sąlygos, kaip antai *Incoterms*, yra tinkamos sutartinai nustatant pristatymo vietą, kaip tai suprantama pagal Sprendimo *Car Trim* rezoliucinės dalies 2 punktą. Toliau, atsižvelgiant į gautą rezultatą, „Car-Trim-formulė“ bus pritaikyta nagrinėjamai bylai.

1. Ar *Incoterms* ir kitos panašios prekybos sąlygos, kurių turinys aiškiai apibrėžtas, yra sutartinės nuostatos, kurių pagrindu galima nustatyti pristatymo vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį?

33. Sprendime *Car Trim* sukonkretinama diskrecija, kuria gali pasinaudoti šalys, norėdamos sutartyje apibrėžti pristatymo vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį.

34. Remiantis Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio struktūra, sisteminiu požiūriu susitarimus dėl „prievolės vykdymo vietos“ reikia atskirti nuo susitarimų dėl pristatymo vietos.

32 — Aiškinant taip pat *Incoterms* apibrėžtą sutarties sąlygą, U. Magnus siūlo *Incoterms* pateikta apibrėžtimi remtis net tada, kai šalys nėra padariusios į jas tiesioginės nuorodos, nebent būtų aiškių požymių dėl priešingos šalių valios (J. von Staudinger, U. Magnus „Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Wiener UN-Kaufrecht [CISG]“, Berlynas, Sellier-de Gruyter, 2005, CISG 31 straipsnio 31 punktas).

a) Leistinumas sudaryti susitarimus dėl vykdymo vietos atsižvelgiant į frazių „jeigu nesusitariama kitaip“ ir „[pristatymo vieta] pagal sutartį“ (Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktis) palyginimą

35. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio tekste suformuluotos dvi alternatyvos, kaip sutartyje gali būti nustatoma vykdymo vieta: pirma, netiesioginį susitarimą dėl vykdymo vietos sukonkretinant sutartine nuostata dėl pristatymo vietos [33] kaip „vietos <...> į kurią prekės <...> turėtų būti pristatytos pagal sutartį[[34]]“; antra, sudarant tiesioginį, jei įmanoma, nuo pristatymo vietos nepriklausantį [35], susitarimą dėl vykdymo vietos, nes pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio formuluotę, nustatant vykdymo vietą, pristatymo vieta galima remtis tik „jeigu nesusitariama kitaip“.

36. Galiausiai, kiek šalys gali sutarti „kažką kitą“, nei remtis pristatymo vieta [36], iš esmės lieka neaišku net ir po Sprendimo *Car Trim*, todėl prieštaringus doktrinoje siūlomus aiškinimo metodus šiuo klausimu [37] ir toliau reikia patikslinti [38].

37. Vis dėlto nagrinėjamu atveju šis klausimas nėra svarbus, nes problemos esmė yra ne tai, ar leistini *nuo pristatymo vietos nepriklausantys* susitarimai dėl vykdymo vietos, bet tai, ar *pristatymo vieta* gali būti tinkamai detalizuojama tam tikroje prekybos sąlygoje ir taip galima sutartimi nustatyti vykdymo vietą.

33 — Sprendimo *Car Trim* (minėtas 5 išnašoje) 51 punkte teigiama, kad reglamente pristatymo vietos sąvoka neapibrėžiama ir šiuo klausimu pirmiausia nukreipiama į sutarties nuostatas (54 punktas).

34 — Taip vadinama „teisinė“ vykdymo vieta.

35 — Vis dėlto Teisingumo Teismas dar dėl Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose priimtame 1997 m. vasario 20 d. Sprendime *MSG* (C-106/95, Rink. p. I-911, 35 punktas) abejojo dėl galimybės sudaryti „abstrakčius susitarimus dėl vykdymo vietos“, nesiejant jų su realiu prievolės įvykdymu, ir juos pripažino leistinais tik tuo atveju, jeigu buvo laikomasi susitarimams dėl jurisdikcijos keliamų reikalavimų (Konvencijos 17 straipsnis). Dėl kitos susitarimams naudingos teismų praktikos žr. 1980 m. sausio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Zelger* (56/79, Rink. p. 89, 5 punktas).

36 — Kadangi Sprendimo *Car Trim* 46 punkte kalbama apie susitarimą „dėl prievolės vykdymo vietos“, S. Leible Sprendimo *Car Trim* komentare, paskelbtame *EuZW*, 2010, p. 303–305, mano galintis daryti išvadą, kad Teisingumo Teismas, viena vertus, neleidžia vietoj vykdymo vietos remtis kitomis sutartyje numatytomis vietomis, ir, kita vertus, ir toliau nepritaria abstraktiems susitarimams dėl vykdymo vietos.

37 — Aiškinimo metodai ypač gausiai siūlomi vokiečių doktrinoje: pvz., M. Klemm „Erfüllungsortvereinbarungen im Europäischen Zivilverfahrensrecht“, Jena, Jenaer Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, 2005, p. 71–80; išsamiai apie ginčus šiuo klausimu žr. S. Leible, Th. in Rauscher „Europäisches Zivilprozessrecht und Kollisionsrecht EuZPR/EuIPR“, 2011 m. redakcija, Miunchenas, Sellier, 2011, Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 57b punktas.

38 — Daug pasakantis yra šis fatalistiškai nuteikiantis A. Briggs ir R. Rees „Civil Jurisdiction and Judgments“, 3-iasis leidimas, Informa Publishing Group, p. 131, konstatavimas: „It is close to impossible to make sense of the words „or otherwise agreed“… They can be forgotten until an imaginative court is able to breathe meaning into them.“.

b) „Car-Trim-formulės“ kriterijai pristatymo vietai nustatyti sutartimi ir jų taikymas aiškiai apibrėžto turinio prekybos sąlygoms

38. Remiantis Sprendimu *Car Trim*, šalys gali sudaryti susitarimą dėl pristatymo vietos [39], bet pristatymo vieta turi išplaukti iš pačios sutarties, „nesiremiant sutarčiai taikytina materialine teise“ [40].

39. Pritaikius šiuos kriterijus *Incoterms 2000* sąlygai „iš įmonės“, darytina išvada, kad ji nėra susijusi su sutarčiai taikytina teise. Jeigu Sprendimas *Car Trim* būtų taikomas griežtai pažodžiui, ši sąlyga nebūtų probleminė.

40. Sąlyga „iš įmonės“ taip pat būtų visiškai tinkama pristatymo vietai nustatyti, nes nustačius tikrąją atsiėmimo sąlyga ja apibrėžiamas ne tik rizikos perėjimas (A5 ir B5 punktai), bet ir pristatymo vieta (A4 ir B4 punktai). Atitinkamai vienoje iš doktrinoje [41] ir teismų praktikoje [42] atstovaujamoje nuomonėje teigiama, kad į sutartį tinkamai įtraukus *Incoterms* sąlygą „iš įmonės“ galėtų būti apibrėžiama pristatymo ir vykdymo vieta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį.

41. Ši nuomonė ir man atrodo logiška. Kodėl nustatant pristatymo vietą sutartyje šalims reikėtų uždrausti pasinaudoti prieinamomis prekybos sąlygomis? Tai turėtų būti leistina ypač todėl, kad šios prekybos sąlygos yra gerai apgalvotos ir dėl Tarptautinių prekybos rūmų išleisto taisyklių rinkinio jos yra objektyviai apibrėžto turinio, kitaip nei laisvai šalių arba net ir ne puikiai mokama užsienio kalba suformuluotų sutartinių sąlygų atveju.

42. Savo ruožtu neįtikinamai skamba prieštaravimas, kad teisę taikančiam asmeniui, pvz., savo jurisdikciją tikrinančiam teismui, konkreti sąlygos reikšmė gali tapti aiški tik susipažinus su Tarptautinių prekybos rūmų išleistu taisyklių rinkiniu.

43. Nors Sprendime *Car Trim* Teisingumo Teismas vienareikšmiškai buvo už pragmatinį vykdymo vietos nustatymo principą,

39 — Sprendimo *Car Trim* 45 ir 46 punktai.

40 — Sprendimo *Car Trim* 55 punktas.

41 — Žr. S. Leible (minėta 37 išnašoje) ir kitas nuorodas.

42 — Dėl sąlygos „delivery: ex works“ žr. 2006 m. kovo 28 d. *Oberlandesgericht Karlsruhe* sprendimą, *IPRspr* Nr. 111, 2006, p. 242–250.

nesiremiant kolizinėmis ir materialinės teisės normomis [43], vis dėlto, mano nuomone, rėmimasis konkrečiai apibrėžtomis *Incoterms* sąlygomis negali būti palyginamas su Teisingumo Teismo paneigtu „[rėmimusi] sutarčiai taikytina materialine teise“ [44]. Konkrečią tokių sąlygų reikšmę galima nustatyti neatsižvelgiant į sudėtingus teisės klausimus, susipažinus su lengvai prieinamais taisyklių rinkiniais. Taip yra bent jau tuomet, kai *Incoterms* sąlyga aiškiai apibrėžta, taip pat, kiek tai susiję su jos atitinamu metu galiojančia redakcija (pvz., *Incoterms 2000*). Jeigu atsakymas į klausimą, ar naudojant *Incoterms* sąlygą galima tinkamai susitarti dėl pristatymo vietos, priklausytų nuo to, ar prie sutarties yra pridėtas konkrečią sąlygą apibrėžiantis taisyklių rinkinio egzempliorius, tai būtų visiškas formalizmas, kuriam Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnyje nebūtų jokio teisinio pagrindo.

c) Tarpinė išvada

44. Darytina tarpinė išvada, kad *Incoterms* ir kitos panašios prekybos sąlygos iš principo gali būti sutartinės nuostatos, kurių pagrindu galima nustatyti pristatymo vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį.

2. „Car-Trim-formulės“ pritaikymas nagrinėjamam atvejui

45. Norint pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Sprendime *Car Trim* išdėstyti principai turi galioti visoms pirkimo–pardavimo sutartims, o ne tik nuotolinės prekybos atveju. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktyje, kaip, beje, ir nagrinėjamos bylos prejudiciniame klausime, nedaromas skirtumas tarp nuotolinės prekybos ir kitų pirkimo–pardavimo sutarčių [45], nors reikia pripažinti, kad nuotolinės prekybos atveju pristatymo vietos nustatymas kaip tik kelia specifinių problemų.

46. Taigi visų pirma lemiamą reikšmę apskritai turi aiškus šalių susitarimas [46]. Tokiu atveju *Incoterms* ir kitos panašios konkrečiai apibrėžto turinio prekybos sąlygos iš principo gali būti sutartinės nuostatos, kurių pagrindu galima nustatyti pristatymo

43 — Sprendimo *Car Trim* 53 ir 54 punktai.

44 — Sprendimo *Car Trim* rezoliucinės dalies 2 punktas.

45 — Tai pabrėžia ir generalinis advokatas J. Mazák išvados byloje *Car Trim* 32 punkte.

46 — Sprendimo *Car Trim* 54 ir 55 punktai.

vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį.

47. Jeigu pristatymo vietos negalima nustatyti remiantis aiškiu šalių susitarimu, turi būti taikomas Sprendime *Car Trim* įtvirtintas „pragmatinis vykdymo vietos nustatymo“ remiantis faktiniais kriterijais principas [47] ir vadovaujamasi fizinio prekių perdavimo, dėl kurio įgyjama teisė faktiškai disponuoti šiomis prekėmis, pirkėjui vieta.

48. Kad tai yra vien faktinis, su paprasčiausiu turėjimu susijęs, kriterijus, pakankamai aiškiai matyti iš autentiško Sprendimo *Car Trim* teksto vokiečių kalba ir tai nereikalauja konkretinimo.

49. Tačiau reikia detaliau išanalizuoti, ką „Car-Trim-formulėje“ reiškia perdavimas „galutiniame pardavimo sandorio paskirties taške“.

50. Tai turėtų būti vieta, kur „prekės, kurios sudaro materialų sutarties objektą, *iš principo* yra po jos įvykdymo [fiziškai perdavus prekes pirkėjui [48]]“ [49].

51. Iš to darytina išvada, kad, pirma, prekių perdavimas pervežėjui (kai jis nėra pirkėjas) nepagrindžia pristatymo vietos [50]. Teisingumo Teismo nuomone, pardavimo sandoris baigiamas fiziškai perdavus prekes pirkėjui.

52. Antra, *nenumatytas* pirkėjo vykdomas tolesnis prekių pervežimas nėra svarbus pristatymo vietai nustatyti. Toks tolesnis prekių pervežimas, pvz., iš pirkėjo sandėlio į kitą filialą, būtų už pardavimo sandorio ribų ir dėl jo būtų susidurta su vieta, kur prekės *neturi iš principo būti* įvykdžius sutartį.

53. Be to, kadangi nustatant pristatymo vietą lemiamas vaidmuo tenka pardavimo sandoriui, galutinio paskirties taško kriterijus atrodo tinkamas ne tik nuotolinės prekybos atveju, bet ir tuo atveju, kai pirkėjas asmeniškai

47 — Sprendimo *Car Trim* 52 punktas.

48 — Sprendimo *Car Trim* 60 punktas.

49 — Sprendimo *Car Trim* 61 punktas. Išskirta mano.

50 — Taip pat teigia ir P. Manowski (minėta 15 išnašoje), p. 288.

atsiima prekes: tuomet „galutinis pardavimo sandorio paskirties taškas“ būtų pasiektas jau pardavėjo buveinėje, o pardavimo sandoris būtų baigtas prekes perdavus jas atsiimančiam pirkėjui.

54. Taigi galiausiai visais šiais atvejais lemiamą reikšmę turi fizinis prekių perdavimas pirkėjui vykdant sutartį. Pažvelgus konkrečiau į aprašytus atvejus, tai yra būtinas, bet kartu ir pakankamas elementas pristatymo vietai nustatyti.

55. Atsižvelgiant į tai, kyla klausimas, ar papildomas „galutinio paskirties taško“ kriterijus nesukuria daugiau sumaišties nei naudos. Be to, sisteminiu požiūriu šis kriterijus atrodo abejotinas dėl to, kad primena frazę „galutinė prekių pristatymo <...> vieta“ Reglamento Nr. 44/2001 63 straipsnio 1 dalyje, kuri aiškiai taikoma tik nuolat Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės teritorijoje gyvenantiems asmenims. Nėra jokio pagrindo apibendrintai taikyti šią išimtį visiems nuotolinės prekybos atvejams.

56. Prielaidų abejonėms ypač kelia būdvardis „galutinis“: kaip reikėtų vertinti situaciją, jeigu prekės pirmiausia būtų laikinai saugomos pirkėjo sandėlyje, paskui jas pirkėjas pervežtų į kitą filialą ir pardavėjas nuo pat pradžių būtų žinojęs apie šį pirkėjo ketinimą? Lengva įsivaizduoti, kad remiantis galutinumo kriterijumi dėl to būtų galima teisingai ginčytis. Tokiu atveju taip pat kiltų problema dėl galimo galutinio paskirties taško (kitas filialas) ir vietos, kur prekės buvo pirmą kartą faktiškai perduotos (laikinas sandėlis), skirtumo.

57. Todėl, mano nuomone, reikėtų atsisakyti sąvokos „galutiniame pardavimo sandorio paskirties taške“. Fizinio prekių perdavimo pirkėjui vieta yra pakankamai aiškus ir abiem sutarties šalims iš anksto numatomas kriterijus, kurį modifikuoti nėra jokios priežasties.

VI — Išvada

58. Todėl siūlau į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą atsakyti taip:

„Reglamento (EB) Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį reikia aiškinti taip, kad nustatant kompetentingą teismą reikšminga pristatymo vieta turi būti nustatoma remiantis šalių susitarimu.

Incoterms ir kitos panašios konkrečiai apibrėžto turinio prekybos sąlygos iš principo gali būti sutartinės nuostatos, kurių pagrindu galima nustatyti pristatymo vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį.

Jeigu šiuo pagrindu ir nesiremiant sutarčiai taikytina materialine teise pristatymo vietos nustatyti neįmanoma, ši vieta yra fizinio prekių perdavimo, kuriuo pirkėjas įgijo ar turėjo įgyti teisę faktiškai disponuoti šiomis prekėmis, vieta."